

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 141

במדבר תש"ע

הרי בתורה מובא אלא תולדות עשיו, אלה תולדות
ישמעאל, הלא גם הם יודעים יחוסם.

ומביא ה"אוצר אפרים" בשם הגאון ר' נתן גשטטנר
שליט"א: אלא שאם נתבונן נראה שהפירוש הוא כך,
שבוודאי יודעים גם אומות העולם יחוסם, אלא שהם
מסתכלים על יחוסם באופן אחר מישראל, כי אפילו שהם
יודעים מי היו אבותיהם, הנה כל דור סובר שהוא יותר
חכם ונבון ואבותיו, ואינו מתגאה בהם אלא סבור שהוא
הרבה יותר טוב מהם והם לא ידעו כלום, לעומת זאת
אצל ישראל הוא להיפך, כדאיתא בגמרא (שבת קי"ב):
אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם ראשונים כבני
אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר,
וזקני החתם סופר מסביר, אם ראשונים כמלאכים, אם
אנו יודעים ומעריכים שהראשונים היו כמלאכים, אז אנו
על כל פנים כבני אדם, אבל אם אנו חושבים שהראשונים
היו כבני אדם, כי אז אנו כחמורים, אפילו לא כבני אדם.

ולזה אנו אומרים בסליחות אשמנו מכל עם בושנו מכל
דור, היינו שאנו אומרים להקב"ה, אנו אשמים יותר מכל
האומות, ואנו מתביישים מכל דור, ולכאורה צריכים
להבין איך יכולים לומר שאנו אשמים מכל עם, מכל גוי
הארץ, כשהם הורגים ורוצחים יהודים, אלא ראיתי לפרש
דהפשט הוא, שהגוי של היום אין לו מה להתבייש
מאבותיו כיוון שהוא הולך בדרכיו, ולאבותיו של הגוי
דהיום היו רשעים כמו הגוי של עכשיו, אבל אנו ישראל
צרכים להתבייש מהדורות הקודמים, שהם היו מלאכים
צדיקים וקדושים, ואנחנו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי
ולזה אנו אומרים אשמנו מכל עם, במה אנו יותר אשמים
מכל האומות, בזה שאנו בושנו מכל דור, שאנו מתביישים
מכל דור.

וזהו ההסבר שבשעה שנתן הקדוש ברוך הוא התורה
לישראל, נתקנאו בהם אומות העולם, ואמר להם הקדוש
ברוך הוא הביאו לפני ספרי יחוסכם כדרך שבני מביאים,
כלומר, וודאי יכולים אתם להביא ספרי יחוסכם, אבל
יהודי שמביא ספר יחוסו הוא מפני שרוצה להתדבק בהם
וללכת בדרכיהם והוא מתגאה בזה, לעומת זה, אומות
העולם אם יקבלו התורה, הנה בניהם אחריהם יאמרו
שאבותיהם לא ידעו ולא הבינו, ולכן הם קיבלו את
התורה, אבל אנחנו יותר פקחים מהם ולא נקבל את
התורה, ולזה לא נתן להם הקדוש ברוך הוא את התורה,
אבל בני ישראל ידעו הקדוש ברוך הוא שאם יתן להם את

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד וגו' שאו את
ראש כל עדת בני ישראל" (א-ב)

רש"י: מתוך חיבתם לפנינו מונה אותם בכל שעה. כשיצאו
ממצרים מנאן. וכשנפלו בעגל מנאן, לידע הנותרים.
וכשבא להשרות שכניתו עליהם – מנאן. באי בניסן הוקם
המשכן, ובאחד באייר מנאן.

בספר "הצבי והצדק" מביא את מה שהקשו המפרשים,
מדוע פירש רש"י את ענין המנין על הפסוק הראשון ולא
על הפסוק השני. לכאורה הפסוק השני הוא זה שמדבר על
ענין הספירה.

אומר הרב צבי אלימלך פאנט בספרו "הצבי והצדק",
שרש"י רצה להתחיל כל ספר מחמישה חומשי התורה
בענין חיבתם של ישראל.

בספר בראשית תחילת דיבורו – בראשית – בשביל ישראל
שנקראו ראשית.

בספר שמות, הדיבור הראשון הוא – אף על פי שמנאן
בחייהו, וכו', להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים.

בספר ויקרא, פותח רש"י את פירושו: לכל דיברות קדמה
קריאה לשון חיבה.

ובספר דברים פירש, לפיכך סתם הדברים והזכירם ברמו
מפני כבודם של ישראל.

לפיכך הקדים רש"י ופתח גם ספר זה בענין ספירת עם
ישראל שהיא מסיבת חיבתם לפני המקום.

וכמו שאמרו חז"ל והובא ברש"י לקמן פרשת בהעלותך,
שבאמת היה צריך להתחיל את החומש בפרשת פסח שני
שנאמרה בחודש הראשון, ולמה לא פתח בזו, מפני שהיא
גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה לא הקריבו אלא פסח
זה בלבד. רואים מפה שהתורה עצמה הקפידה לפתוח
בשבחן ובחיבתן של ישראל.

"שאו את ראש" (א ב)

מובא במדרש (ילקוט שמעוני רמז תרפד) בשעה שקבלו
ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו:
מה נשתנו אלו מאלו, למה נותנים התורה לישראל ולא
לאומות העולם, אמר להם הקב"ה הביאו לפני ספרי
יחוסכם, כדרך שבני מביאים.

וצריך להבין לכאורה, האם התורה שייכת למי שיש לו
ייחוס, ומה הפירוש של הביאו לפני ספרי יחוסכם כדרך
שבני מביאים, האם אומות העולם לא יודעים יחוסם?

רשע", ואומר הבעל הטורים שיש בזה רמז למה שאמרו חז"ל אין אדם נעשה שוטר מלמטה, אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה.

והסביר הר"י מסמבורג, על פי מה שכתוב בגמרא שהעולה לגדולה מוחלים לו כל עוונותיו. ולפי זה כשבאים לשקול זכויותיו וחובותיו, נמצא שכף הזכות יורדת למטה, והכף עם העוונות עולה גבוה גבוה למעלה. ואם כן, זה מה שאמרו חז"ל: "רשע" מלמעלה, כי כף הזכות מכריעה ויורדת.

וזו הכוונה "אין אדם נעשה שוטר למטה אלא אם כן נעשה רשע למעלה" – שנמחלו לו כל עוונותיו, וכף הרשע עולה למעלה.

"ואלה שמות בני אהרון הבכור נדב" (ג ב)

בספר "ליקוטי יהושע" כותב שבפסוק זה יש רמז לענין גדולתה של מידת הנדיבות, ושצריך אדם להיות נדבן יותר מכפי יכולתו. כי אם אתה רוצה להיות מבני אהרון, אז דבר ראשון צריך להיות "נדב". וזהו "ואלה שמות בני אהרון, הבכור" – דבר ראשון, "נדב".

"וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו" (ד יט)

הרב בנימין הכהן זצ"ל בספרו "בני בנימין" מפרש על פי מה שאמרו חז"ל, שצדיקים אפילו במיתתם קרויים חיים, ולהיפך, הרשעים אפילו בחייהם קרויים מתים.

עוד נקדים, מה שידוע שהתשובה נקראת "זאת". כי בגימטריה: צום, קול, ממון, שהם שלושת הדברים הנדרשים לתשובה.

וזה רמז במקרא קודש שלפנינו: "וזאת" עשו להם, שאדם יעשה תשובה הנקראת "זאת", ואז – "וחיו ולא ימותו". על ידי זה יהיו נקראים חיים אפילו אחרי מיתתם. ובה מוסבר גם הכפל "וחיו ולא ימותו".

התורה, ילכו גם הצאצאים בדרכי התורה, משום שאבותיהם הנחילו אותה להם והם מתגאים בזה, ולזה אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני ספרי יחוסים כדרך שבני מביאים, באותה דרך ובאותו אופן שבני ישראל מביאים, כי ישראל מביאים יחוסם בהכנעה, שהם רוצים ללכת בדרך אבותיכם, ואילו האומות מביטים על אבותיהם בזלזול, והם חושבים שהם יותר חכמים מן החכמים הקודמים.

מסופר על הגאון רבי יעקב קמינצקי ז"ל, שנסע פעם באוירון ולידו ישב נכדו וכיבד אותו, ובצידו האחר ישב אחד מפושעי ישראל המפורסמים, ואמר לו שהוא מתפלא ואינו מבין איך שהנכד מכבד את זקנו, בעוד נכדו (של אותו פושע ישראל) אינו מכבד אותו, ואדרבה עוד מזלזל בו, והוא צריך לשמש את נכדו, ענה לו ר' יעקב קמינצקי, אנו מחנכים את ילדינו שכל הדורות היותר קרובים למתן תורה, הם גדולים וטובים מאתנו, ומשום כך יודע הבן לכבד את זקיניו, ועל כן האבות שהם סמוכים יותר למתן תורה חשובים מהבנים, ולכן הבן מכבד את אביו וזקנו, אבל אתה מחנך את נכדיך שזקניך לא ידעו כלום, ואם כן אין סיבה שהוא יכבד אותך, אדרבה הרי הוא יותר חכם ממך.

"לבנימין אבידן בן גדעוני" (א יא)

כותב הרב ר' יצחק ווייס זצ"ל, בספרו "אלף כתב": שמעתי בשם הגאון הקדוש ר' שמשון מאוסטרופולי זצ"ל הי"ד: "לבן ימין" – מי שמניח בעולם הזה בן שהולך בדרכי התורה, בדרך ימין (מימינו אש דת למו), אזי כשרוצים לדון את העם בבית דין של מעלה, מגן זה הבן עליו ובזכותו יוסרו הדינים ממנו. וזהו "אבי דן". דהיינו, כשרוצים לדון את אביו, "בן גד עוני" – הבן הזה, גד – חותך כמו "גודו אילנא", ומסיר את העוני והצרה, היסורים והדינים מאביו. ("אוצר אפרים").

"ואתה הפקד את הלויים" (א נ)

בספר "ליקוטי יהושע" אומר הרב יהושע שינפלד זצ"ל בשם הרה"צ ר"י מסמבורג ז"ל: דהנה, כאן בבעל הטורים כותב, ש"הפקד" כותב גם בתהילים "הפקד עליו

